

YTTRANDE
2017-11-02

Ärendenr:
NV-08987-16

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
mmd.vanersborg@dom.se

Yttrande i mål nr M 4708-16, angående Preem AB:s ansökan om tillstånd för framtida drift av Preemraff Lysekils verksamhet med utbyggnader enligt ROCC-projektet

Med anledning av domstolens föreläggande, aktbilaga 59, anför Naturvårdsverket följande.

Preem avser förändra och samtidigt utöka sin produktion av bränsle till förbättrade kvaliteter. Produktionsökningen kommer att innebära ökade luftemissioner från verksamheten. Även om reningsutrustningarna beträffande vissa utsläpp kommer att bli mer effektiva innebär produktionsökningen ändå ökade utsläpp i absoluta tal. Naturvårdsverket har tagit del av Preem AB:s (nedan Bolaget) senast ingivna villkorsförslag och kan konstatera att vi fortfarande har olika uppfattning gällande vad som ska regleras med villkor och vissa villkorsformuleringar och villkorsnivåer ifråga om utsläpp till luft, vatten och energieffektivisering.

Mot bakgrund av att Bolaget bestrider att vissa villkor bör gälla även för befintlig verksamhet har Naturvårdsverket justerat sina yrkanden i denna del. I det senast översända materialet från Bolaget finns en inventering av arter i det planerade exploateringsområdet. Artskyddsfrågan har tidigare inte lyfts och Naturvårdsverket kan därför komma att ändra sin inställning i denna fråga om Bolaget inkommer med ett mer utförligt resonemang i frågan.

1. Inställning och justerade yrkanden med mera

Naturvårdsverkets inställning kvarstår oförändrad i förhållande till det tidigare ingivna yttrandet, dock justeras yrkandena med följande förtydliganden och tillägg.

1.1 Generell justering ifråga om när villkoren ska börja gälla

Bolaget har i det senaste yttrandet anfört att det är upp till verksamhetsutövaren när det nya tillståndet tas i anspråk och att Naturvårdsverket därmed inte kan begära skärpta villkor avseende den befintliga verksamheten. Frågan har prövats av Mark- och miljööverdomstolen i mål med nr M 5259-14. Mot bakgrund av detta avgörande framställer Naturvårdsverket istället följande yrkande.

Naturvårdsverkets villkorsförslag justeras så att villkoren ska börja gälla när Bolaget tar tillståndet i anspråk.

1.2 Återkallelse vid igångsättning

Naturvårdsverket yrkar att de tidigare meddelade domarna avseende Bolagets verksamhet, deldomar och länsstyrelsebeslut, ska återkallas när Bolaget tagit det nya tillståndet i anspråk jämlikt 24:3 p 6 MB.

1.3 Miljökonsekvensbeskrivningen

Naturvårdsverket anser att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), med bifogade PM och bilagor, är tillräcklig för att ligga till grund för en prövning av verksamheten och att den därför kan godkännas.

1.4 Synpunkter på Bolagets yrkanden

Naturvårdsverket anser att tillståndsmening bör förtydligas i enlighet med vad som anges under punkten 3.1.

Naturvårdsverket kan konstatera att bolaget inte har yrkat dispens gällande artskydd för fransfladdermus enligt 14 § artskyddsförordningen och för blåsippan enligt 15 § artskyddsförordningen. Utifrån den utredning som bolaget har givit in till rätten gör Naturvårdsverket bedömningen att det behövs artskyddsdispens för blåsippan och att det inte kan uteslutas att det behövs artskyddsdispens för fransfladdermus. Detta utvecklas vidare i avsnitt 5.

2. Tidigare prövningar av Bolagets verksamhet

Verksamheten vid Preem har tillståndsprövats vid flera tillfällen. Enligt gällande tillstånd till verksamheten har Bolaget tillstånd att tillverka s.k. EU-anpassade drivmedel enligt de bränslespecifikationerna som gäller från år 2000 med en årlig genomströmning av 11,4 miljoner ton, samt att ta emot och behandla oljehaltigt avfall till en mängd av ungefär 70 000 m³ per år (mål nr M 326-01). I flera domar därefter har olika utbyggnader och prøvotidsvillkor fastställts. Länsstyrelsen har godkänt en hantering av 200 000 ton inblandning av HVO och RME i produkterna inom ramen för den årliga genomströmningen.

3. Övergripande frågeställningar

3.1 Tillståndsmeningen

Bolagets yrkande i ansökan är ofullständigt och innefattar inte någon beskrivning av den prövningspliktiga verksamheten. Av bilaga B till ansökan

framgår att följande huvudverksamheter och sidoverksamheter bedrivs av Bolaget;

- Raffinering av mineralolja eller gas (11:7 MPF)
- Lagring eller annan hantering av bränslen eller kemiska produkter (20:1 MPF)
- Tillverkning av gas eller vätskeformigt ämne (21:6 MPF)
- Hamn (24:1 MPF)

Utifrån Bolagets egen beskrivning av sin verksamhet i bilaga B bör preciseringar ske av tillståndsmening utifrån aktuella provningskoder. Naturvårdsverket anser att det är viktigt att tillståndsmeningen beskriver den verksamhet som faktiskt bedrivs inom verksamhetsområdet på ett korrekt sätt. Det är även viktigt för att klargöra vilka delar av verksamheten som prövats inom ramen för domen, dvs tillståndets rättskraft. Såsom framgår av Bolagets nu gällande tillstånd (jfr punkten 2) bör den årliga genomströmningen om 13,9 miljoner ton anges. En övre gräns för produktion eller genomströmning ska alltid anges liksom ett mått på det oljehaltiga avfall som tas emot och behandlas. Av ansökan framgår också uppgifter om mängder ifråga om produkterna. Hur preciserade uppgifter som bör framgå i denna del överlämnas till domstolens bedömning med den kommentaren från Naturvårdsverkets sida att det är ett absolut minimum att tillståndsmeningen ska täcka den verksamhet som faktiskt bedrivs.

Bolaget bör därför komplettera sitt yrkande i denna del.

3.2 Miljökonsekvensbeskrivningen

Syftet med en MKB är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta miljöeffekter som den planerade verksamheten kan ge upphov till. Naturvårdsverket konstaterar att det uppkommer betydande miljöpåverkan av verksamheten och att denna miljöpåverkan ska begränsas så långt det är miljömässigt motiverat och i fråga om kostnader rimligt och skäligt. Vanligtvis brukar MKB:n vara koncentrerad på de direkta miljöeffekterna. Väljer man att inbegripa även de indirekta miljöeffekterna i produktkedjan bör en fullständig analys av produktens livscykel göras. Både i Bolagets ansökan och MKB:n framkommer att Bolaget menar att ROCC-projektet bidrar till övergripande miljöfördelar och att miljöpåverkan minimeras genom att produkterna i den nya processen renas mycket mer än i den nuvarande processen. Att analysera de planerade förändringarna i ett större perspektiv kan absolut göras men Naturvårdsverket anser att det i sådant fall behöver göras en fullständig analys av så väl positiva som negativa miljöaspekter i produktkedjan.

Med dessa kommentarer anser Naturvårdsverket ändå att den ingivna MKB:n kan godkännas.

4. Villkorsfrågor

4.1 Energieffektivisering/hushållning med energi (NVU8-9)

Bolaget har åtagit sig att göra en detaljerad energikartläggning för befintlig verksamhet under 2018. Bolaget ser dock ingen anledning att ha en prövotids-

utredning om energikartläggning av befintlig verksamhet då detta redan är reglerat via lag om energikartläggning.

Naturvårdsverket delar inte bolagets uppfattning utan anser att bolaget bör redovisa en detaljerad energikartläggning för befintlig verksamhet. Vid en prövning enligt miljöbalken kan mer långtgående krav på energihushållning ställas än de åtgärder bolaget föreslår efter den energikartläggning som görs enligt lagen om energikartläggning. Vi föreslår att redovisningen åtminstone bör omfatta vilka energieffektiviseringsåtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnader för dessa och uppskattad energibesparing per åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget åtar sig att genomföra och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att genomföra övriga redovisade åtgärder. Kostnadsberäkningar för de olika åtgärderna bör omfatta investering, kapitalkostnad samt påverkan på drift- och underhållskostnad. För kapitalkostnad bör avskrivningstid och ränta anges. Redovisningen bör innehålla uppgifter som gör det möjligt att bedöma om bolaget har vidtagit skäliga åtgärder för att minimera sin energianvändning.

När det gäller den energiredovisning som ska ges in innan byggstart av ROCC så föreslår bolaget att det ska ske i form av en energirapport som ska redovisa förväntade energiflöden samt sammanfatta de överväganden som gjorts för att hushålla med energi. Naturvårdsverket anser att den bör vara mer detaljerad än så och åtminstone innehålla beskrivning av vilka energieffektiviseringsåtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnader för dessa och uppskattad energibesparing per åtgärd samt vilka åtgärder bolaget åtar sig att genomföra samt motivering till de åtgärder bolaget inte avser att genomföra.

4.2 Utsläpp av svavel till luft (NVI-3, NVUI-2, NVPI-2)

Naturvårdsverket anser att det är viktigt att så långt möjligt minska risken för utsläpp och de faktiska utsläppen av svavel från verksamheten.

När det gäller utsläpp från befintlig svavelåtervinningsanläggning har Naturvårdsverket föreslagit att nu gällande villkorskonstruktion bibehålls, dvs. att maximalt utsläppt mängd svavel, inklusive utsläpp till följd av driftstörningar på TGTU, per producerad mängd svavel regleras.

För att minimera tillfällena då den nya svavelåtervinningsanläggningen inte fungerar, helt eller delvis, med ökade svavelutsläpp till följd har Naturvårdsverket föreslagit som villkor att den nya svavelåtervinningsanläggningen ska bestå av minst tre Claus-enheter och tre restgasreningsenheter. Villkorsförslaget har sin grund i bolagets beskrivning av den nya svavelåtervinningsanläggningen där det anges att bolaget avser att installera TGTU-enheter på alla tre linjerna i syfte att minimera konsekvenserna av ett stopp i restgasreningen. På så sätt kan konsekvenserna av ett stopp på en linje minimeras. Därigenom minimeras utsläpp vid driftstörningar på samma sätt som för Claus-enheterna.

Som provisorisk föreskrift från att ROCC tas i drift har Naturvårdsverket föreslagit ett det totala utsläppet av svavel ska räknas sammanlagt för båda svavelåtervinningsanläggningarna. Ett lägre värde har föreslagits till följd av den

nya anläggningen kommer att tillföras mer svavel och att den kommer ha högre återvinningsgrad.

Bolaget har motsatt sig reglering av de nya och befintliga svavelåtervinningsanläggningarna sammantaget då dessa har helt olika tekniska förutsättningar samt olika BAT-krav. Bolaget föreslår följande provisoriska villkor:

”Svavelåtervinningsanläggningarna ska drivas med reningseffekt, då SRU och TGTU är i drift, om minst 99,88 % för befintlig anläggning och 99,95 % för tillkommande anläggning, som medeltal för senast tre gångna kalenderår.”

Bolagets villkor bygger på miljöprestandanivåer kopplade till BAT-slutsats 54 där svavelåtervinnings effektiviteten anges till 99,5 % → 99,9 % för nya enheter och ≥ 98,5 % för befintliga enheter. Miljöprestandanivån i BAT-slutsatsen avser månadsmedelvärde.

Naturvårdsverket kan acceptera att villkor för svavelåtervinning delas upp på den befintliga och den nya svavelåtervinningsanläggningen. BAT-slutsats 54 och bolagets förslag till villkor gäller båda vid normal drift. Naturvårdsverket anser att ett villkor i så fall även bör inkludera driftstörningar i svavelåtervinningsanläggningen.

Från uppgifter i bolagets miljörapporter 2010-2016 om erhållen mängd elementarsvavel, ej återvunnet svavel efter SRU och fackling av H₂S-rik gas vid driftstörning har återvinningsgrader enligt nedan räknats fram som: (erhållen mängd elementarsvavel/(erhållen mängd elementarsvavel+ej återvunnet svavel efter SRU+fackling av H₂S-rik gas vid driftstörning)).

	erhållen mängd elementarsvavel (ton S)	ej återvunnet svavel efter SRU (ton S)	fackling av H ₂ S-rik gas vid driftstörning (ton S)	Återvinningsgrad (%)
2010	72 285	132,3	81,5	99,8
2011	82 463	67,2	190,8	99,7
2012	81 735	63,6	89	99,8
2013	54 027	107,4	64,9	99,7
2014	75 461	65	111	99,8
2015	85 302	97	127	99,7
2016	75 037	131	180,1 (180,8*0,996)	99,6

Utifrån återvinningsgrader de senaste sju åren mellan 99,6 och 99,8 % anser Naturvårdsverket att följande villkor bör gälla:

Den befintliga svavelåtervinningsanläggningens återvinningsgrad ska uppgå till minst 99,5 %, räknat som årsmedelvärde.

För den nya svavelåtervinningsanläggningen bör en högre återvinningsgrad kunna fastställas. Naturvårdsverket föreslår följande provisoriska villkor:

Den nya svavelåtervinningsanläggningens återvinningsgrad ska uppgå till minst 99,6 %, räknat som årsmedelvärde.

När det gäller det totala utsläppet av svavel från verksamheten från att ROCC tas i drift anser Naturvårdsverket till skillnad från bolaget att ett lägre värde bör gälla och att ”extrema händelser” såsom driftstörningar som gör att alla ROCC:s Clausanläggningar slås ut, totalt elbortfall eller att raffinaderiet behöver släckas ner, undantas från årsmängden. Naturvårdsverket föreslår även ett årsvärde till skillnad från bolagets treårsmedelvärde.

När det gäller prøvotidsredovisning avseende svavelutsläpp från hela verksamheten efter att ROCC har tagits i drift anser Naturvårdsverket, till skillnad från bolaget, att den bör kunna inges till mark- och miljödomstolen senast två år från att ROCC tas i drift.

4.3 Utsläpp av kväveoxider (NO_x) till luft (NV4-7, NVU3-4, NVP3)

När det gäller utsläpp av kväveoxider anser Naturvårdsverket att det för ökad tydlighet även ska regleras med villkor för de utsläppsbegränsande åtgärder bolaget har beskrivit i ansökan. Åtgärderna avser rökgasåterföring på ångpanna SG-3202, SCR-rening på befintlig vätgasanläggning (HPU) och låg-NO_x-brännare på ugn H-2306.

När det gäller prøvotidsförfarandet i samband med att ROCC-projektet tas i drift anser Naturvårdsverket, till skillnad från bolaget, att en prøvotidsredovisning bör kunna inges till mark- och miljödomstolen senast två år från att ROCC tas i drift. Naturvårdsverket anser även att den provisoriska föreskriften från att ROCC tas i drift bör avse årsvärden. Detta mot bakgrund av att utsläpp av kväveoxider inte bör skilja sig åt i någon större utsträckning mellan åren. De utsläppsbegränsande åtgärder som anges ovan och är planerade att genomföras under en period fram till och med 2025 bedömer bolaget reducerar kväveoxidutsläppen med ca 55 ton per år.

4.4 Utsläpp av VOC till luft (NV8-15, NVU5-6)

Naturvårdsverket anser att det är viktigt att åtgärder vidtas på befintliga tankparker för att minimera de diffusa VOC-utsläppen.

Naturvårdsverket har föreslagit att det fastställs som villkor att bolaget ska koppla in isomerisattankar TK-5304/5305/5306/5307 till befintlig gasåtervinningsanläggning (VRU). Efter inkoppling har bolaget angivit att kapaciteten på befintlig gasåtervinningsanläggning är fullt utnyttjad. Det behövs således en ny gasåtervinningsanläggning för att kunna ta emot avgående gaser från ytterligare tankar och cisterner. Mot den bakgrunden och att det kan anses som en skälig skyddsåtgärd att ha tillgänglig VRU-kapacitet anser Naturvårdsverket att en relativt hög kostnad kan accepteras för att ansluta de första tankarna (bensinkomponenttankparken enligt Naturvårdsverkets räkneexempel). Där beräknas kostnaden för kupol och förstärkning av tankarna medföra en kostnad på 19,50 kr/kg VOC och kostnaden för inkoppling och VRU-anläggning medföra en kostnad på 143 kr/kg VOC. Sammantaget medför kostnaden för kupol och förstärkning av tankarna och kostnad för inkoppling och VRU-anläggning en kostnad på 48,50 kr/kg VOC $((3\ 550\ 0000+8\ 000\ 0000) * 0,12329)/(225\ 000+69\ 000)$.

När det gäller åtgärder på och anslutning av tankar i bensin- och dieselkomponentparken och råoljetankparken enligt förslag till villkor NV12 hamnar kostnaden på mellan 3 och 95 kr/kg VOC.

Bolaget anser att det är motiverat att i normalfallet vidta VOC-reducerande åtgärder med en kostnad under 100 kr per kg minskad VOC-emission. Undantag kan förekomma av säkerhetsskäl eller där andra särskilda omständigheter förhindrar åtgärden. Bolaget anger vidare att behov av VOC-reducerande åtgärder bäst bedrivs som ett löpande förbättringsarbete inom ramen för bolagets föreslagna villkor 9 och 10.

Naturvårdsverket delar inte bolagets uppfattning att VOC-reducerande åtgärder bör hanteras inom bolagets föreslagna villkor 9 och 10. Det rör sig om stora investeringar och uppskattade utsläppsminskningar och Naturvårdsverket anser att det därför bör regleras med specifika villkor. De åtgärder Naturvårdsverket föreslår i villkor NV12 är omfattande. För att så långt möjligt kunna anpassa åtgärds- och anslutningsarbeten till kommande besiktningar och underhållsarbeten bör bolaget medges en relativt lång tidsperiod för att genomföra åtgärderna. Naturvårdsverket bedömer att 6-8 år är en rimlig tid för detta. I och med att det är större arbeten som ska genomföras under en längre tid och anpassas till produktionen och kommande besiktningar och underhållsarbeten behöver även en tidsplan för detta arbete tas fram och inges till tillsynsmyndigheten. Naturvårdsverket bedömer att ett år är en rimlig tid för detta.

ROCC medför förändrad användning av vissa tankar med förändrat VOC-utsläpp till följd. Efter att ROCC har tagits i drift behöver det således närmare utredas vilka åtgärder som är skäligen att vidta på tankarna 5102, 5103, 5104, 5105, 5106 och 5107. Även om inte ROCC kommer till stånd behöver denna utredning göras. Naturvårdsverket föreslår ett prövotidsförfarande rörande detta.

Naturvårdsverket föreslår även ett prövotidsförfarande rörande möjliga åtgärder att minimera VOC-utsläpp från tillkommande utrustning i processområde och reningsverk.

När det gäller villkor för befintlig VRU-anläggning föreslår bolaget ett provisoriskt villkor enligt nedan:

”Från det att tillståndet tagits i anspråk gäller att VRU-anläggningen i produkthamnen avseende klass 1-produkter ska drivas med en tillgänglighet på 90 %. Anläggningen ska anses tillgänglig om utsläppet inte överskrider 10 g NMVOC/Nm³ och 1 mg bensen/Nm³.”

Bolaget anger även att slutliga villkor för VRU-anläggningen kan föreskrivas först efter att ny övervakningsutrustning varit i drift och kunnat utvärderas. Förslag till nya villkor bör så långt möjligt utformas för att ge jämförelse med BAT-rekommendationer och BAT-AEL. Prövotiden bör löpa två år från det att tillståndet tagits i anspråk och ska avse att värdera lämplig utformning av slutliga villkor avseende tillgänglighet, återvinningsgrad och utsläppshalter för VRU.

Naturvårdsverket anser att det för befintlig VRU-anläggning bör fastställas ett villkor med utgångspunkt i BAT-slutsats 52, dvs. att återvinningsgraden ska vara minst 95 % och att utsläppshalter avseende VOC och bensen ska fastställas. Naturvårdsverket bedömer att anläggningen bör klara utsläppsnivåer för VOC och bensen på 5 g/Nm³ respektive 1 mg/Nm³. BAT-slutsatsen gäller för normal drift och vid lastning och lossning av flyktiga flytande kolväteföreningar. I och med att villkoret avser all drift bör det även föras med tillgänglighetskrav.

4.5 Utsläpp till vatten (NV15-17, NVU7, NVP4-5)

Naturvårdsverket justerar sina yrkanden till att gälla från dess att det nya tillståndet tas i anspråk enligt nedan. Det innebär också att de villkor som Naturvårdsverket tidigare uttryckt som slutliga nu anges som provisoriska och att prøvotidsredovisningens utformning fått justerat innehåll.

Prövotidsredovisningar

NVU7. Bolaget ska utreda reningsprestanda, ytterligare reningsåtgärder samt föreslå slutliga villkor enligt nedan. Utredningen avseende befintlig anläggning ska lämnas till mark- och miljödomstolen senast två år från att tillståndet tagits i anspråk och avseende den utökade verksamheten senast två år från det att ROCC tagits i drift.

1. Utreda reningsprestandan efter installation av optimerat styrsystem för förbättrad kvävereduktion samt anläggning av efterpolersteg för reduktion av suspenderat material och totalfosfor.
2. Utreda reningsprestandan efter utbyggnad med ROCC och optimering av reningsverket.
3. Utreda vilka ytterligare reningsåtgärder som är möjliga att vidta samt kostnader och reningseffekter av dessa.
4. Föreslå slutliga villkor avseende koncentrationer för utsläpp till vatten vid all drift (normaldrift samt vid driftstörningar) av åtminstone olja uttryckt som totalt extraherbara ämnen eller oljeindex med en motivering till valet, TOC, ammoniumkväve, totalkväve, totalfosfor, pH och suspenderat material i utsläppspunkten.
5. Föreslå slutliga villkor avseende mängder för utsläpp till vatten vid all drift (normaldrift samt vid driftstörningar) av åtminstone olja uttryckt som totalt extraherbara ämnen eller oljeindex med en motivering till valet, TOC, totalkväve, totalfosfor och pH i utsläppspunkten.

Punkten ett gäller för befintlig verksamhet och punkten två för hela anläggningen efter det att ROCC tagits i drift.

Provisoriska villkor

NVP6 (tidigare NV15, bolagets 19). Utsläpp av föroreningar från verksamheten får från det tillståndet tas i anspråk, uppmätta i utsläppspunkten, inte överstiga följande koncentrationer som månadsmedelvärden.

Totalt extraherbara ämnen	1 mg/l
TOC	15 mg/l
Ammoniumkväve	2 mg/l
Totalkväve	4 mg/l

Totalfosfor	0,5 mg/l
pH	7-9
Suspenderat material	15 mg/l (12 mg/l från 2020)

Begränsningsvärdet är uppfyllt om ovan angivna värden innehålls minst 10 av 12 månader.

NVP7 (tidigare NV16, bolagets 20). Utsläpp av föroreningar från verksamheten får från det tillståndet tas i anspråk, uppmätta i utsläppspunkten, inte överstiga följande mängder per kalenderår.

Totalt extraherbara ämnen	2 ton
TOC	40 ton
Totalkväve	6 ton
Totalfosfor	0,5 ton

5. Artskydd

5.1 Utförda inventeringar

I fråga om de utförda inventeringarna kan det till att börja med konstateras att den fågelinventering som ska ha utförts saknas i materialet, enbart konsekvensbeskrivningen finns med. Inventeringen bör ges in i målet.

Övriga inventeringar har överlag utförts på ett bra sätt enligt Naturvårdsverkets bedömning och enligt vedertagna metoder i den mån detta framgår. De flesta slutsatser som den anlitate experten har dragit ifråga om sina fynd kan Naturvårdsverket också ställa sig bakom med undantag för de slutsatser som dragits ifråga om fransfladdermusens närvaro i området. Naturvårdsverket kan konstatera följande.

Arten har noterats i området. Naturvårdsverket anser att slutsatsen att arten enbart råkat flyga förbi och är hemmahörande någon annanstans inte kan dras på föreliggande underlag. Av den anledningen kan ingen slutsats dras ifråga om fransfladdermusen annat än att den finns i området. Inventeringsresultatet borde ha föranlett en ytterligare inventering efter fransfladdermusen. Dess sommarkolonier kan vara små men ändå betydelsefulla. Arten kan redan ha gått i vinterdvala i området eller på helt annan plats, så frågan om områdets betydelse för arten kan klagöras först till våren.

5.2 Förbuden i artskyddsförordningen

En fullständig prövning enligt artskyddsförordningens bestämmelser ska göras i samband med den nu aktuella tillståndsprövningen (21:3 MB). Av Bolagets inventering framgår att två fladdermusarter, en större vattensalamander samt ett antal fågelarter anträffats inom det planerade området för utbyggnad av verksamheten. Arterna är skyddade av 4 § p 1-4 artskyddsförordningen. Det är förbjudet att avsiktligt döda, störa djur och att skada eller förstöra deras fortplantningsområden eller viloplats (.

Då syftet är att fånga och döda djur eller plocka fridlysta växter gäller fridlysningsförbuden i 4 § p 1 och 7 § artskyddsförordningen på individnivå. Ifråga om verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att döda eller störa djurarter är det rimligt att det krävs en risk för påverkan på den skyddade artens

bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i artskyddsförordningen. Detta synsätt överensstämmer även med vad Kommissionen anför i sitt vägledningsdokument om strikt skydd av djurarter av intresse för gemenskapen från 2007 (s. 34 och 36 se även MÖD 2016:1).

Om en skyddad arts fortplantningsområde eller viloplats riskerar att skadas eller förstöras (förbjudet enligt 4 § p 4 artskyddsförordningen) kan en åtgärd ändå falla utanför vad som är förbjudet om artens kontinuerliga ekologiska funktion (KEF) kan upprätthållas. En skyddsåtgärd kan vara att restaurera eller skapa nya habitat i direkt funktionellt samband på ett sådant sätt att de kan användas av arten då det ursprungliga området förlorat sin funktion. Större krav bör ställas på detta för arter som inte har en gynnsam bevarandestatus eller är rödlistade.

5.3 Naturvårdsverkets bedömning

Utifrån ovan anförda resonemang anser Naturvårdsverket att någon dispens inte behövs för nordisk fladdermus och större vattensalamander förutsatt att de föreslagna skyddsåtgärderna genomförs. Varken nordisk fladdermus eller större vattensalamander är rödlistade. Den nordiska fladdermusen har en gynnsam bevarandestatus, men det har inte den större vattensalamandern. Naturvårdsverket gör dock samma bedömning som inventeraren i denna fråga, dvs att platsen sannolikt saknar betydelse för arten.

Även ifråga om kärlväxter, lavar och svampar liksom kräldjur som har skydd genom 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen gör Naturvårdsverket bedömningen att arternas bevarandestatus inte riskerar att påverkas av den aktuella exploateringen i området och att någon dispens därför inte krävs. Undantaget är åtgärden att gräva upp och flytta blåsippan. Blåsippan är fridlyst i Lysekil vilket innebär att det är förbjudet att skada, ta bort eller plocka arten. Naturvårdsverket bedömer att det krävs dispens för den föreslagna skyddsåtgärden, enligt 15 § artskyddsförordningen med avseende på denna art.

Endast de fågelarter som Naturvårdsverket i handbok för Artskyddsförordningen del 1 angett som prioriterade har tagits upp i analysen. Det är sådana arter som bör prioriteras i samband med bedömningar vid exploateringar. Alla fågelarter är dock fridlysta/fredade. Några av arterna är rödlistade men de fåtal individer som kan påverkas bedöms inte påverka bevarandestatusen negativt för dessa arter.

Ifråga om fransfladdermusen gör dock Naturvårdsverket en annan bedömning. Arten har inte gynnsam bevarandestatus och är rödlistad som sårbar. För det fall Bolaget inte kan utesluta att en koloni för fransfladdermus kan påverkas krävs det enligt Naturvårdsverkets mening en dispens enligt 14 § artskyddsförordningen för denna art. Bolaget har varken yrkat på en sådan dispens eller anfört några skäl för en sådan dispens.

5.4 Föreslagna skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder

Naturvårdsverket anser att det är viktigt att skilja på begreppen skyddsåtgärd och kompensationsåtgärd. En skyddsåtgärd kan innebära att ingen förbjuden påverkan på arten uppkommer genom att påverkan minimeras eller helt försvinner. En kompensationsåtgärd vidtas för att kompensera för en

uppkommen skada. I den senare situationen krävs en dispens, vilket kan undvikas i den förra.

Den föreslagna skyddsåtgärden avseende blåsippan, att den flyttas till en plats som för växten utgör ett lämpligt habitat i närområdet, är enligt Naturvårdsverket en lämplig skyddsåtgärd för denna art. Åtgärden står dock i strid med bestämmelserna som förbjuder att blåsippan grävs bort. Dispens krävs därför och kan enligt Naturvårdsverkets bedömning också lämnas.

Naturvårdsverket ser positivt på de skyddsåtgärder som föreslagits för grod- och kräldjur i området för att förbättra deras bevarandestatus. För fåglarna i träd- och buskmark föreslås att byggåtgärder och avverkningar inte ska ske under häckningsperioden. Detta är en rimlig skyddsåtgärd. Som anges i underlaget kan en ytterligare lämplig skyddsåtgärd vara att spara äldre lövträd där detta är möjligt samt att små restytor med varierade busk- och trädvegetation skapas efter utbyggnaden.

6. Ålgräsängarna

Naturvårdsverket har på grund av resurs- och tidsbrist inte kunnat bedöma påverkan på ålgräsängarna. Naturvårdsverket kan enbart notera att ålgräsängarna är en mycket viktig livsmiljö men överlämnar frågan till mark- och miljödomstolens bedömning.

Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande avdelningschefen Rikard Janson.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit miljöjuristerna Johan Lindh och Frida Rudsander samt tekniska handläggarna Jenny Håkansson och Sven Bomark, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Rikard Janson

Sven Bomark

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.